

Lausunto

30.10.2024

Asia: VN/27014/2024

Hallituksen esitys Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kiitämme mahdollisuudesta jättää lausunto hallituksen esitysluonnoksesta valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta.

Me suhtaudumme kriittisesti ajatukseen, että Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara) tehtävät siirrettäisiin uuteen Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukseseen. Aran tehtävien siirtoa ympäristöministeriön alaisuuteen ei ole mielestämme perusteltu riittävällä tavalla. Näemme ongelmia niin lainsäädännön kuin uuden keskuksen valmisteluprosessissa. Ara on tarkoitus lakkauttaa ja sen tehtävät siirtää uudelle keskukselle jo vuoden 2025 alusta, mutta valtiosihteeri Mika Nykäsen työryhmän, jonka tulisi kehittää valtion tukeman asuntotuotannon hallinnointia, työ on edelleen kesken. Herääkin kysymys, miksi tätä uudistusta kiirehditään, vaikka keskuksen valmistelussa on tunnistettu monia haasteita.

Me tuomme esiin, että itsenäisen viraston tehtävien siirtäminen suoraan ministeriön alaisuuteen on poikkeuksellista Suomessa. Yleensä ministeriö vastaa lainsäädännön valmistelusta, kun taas virastot toteuttavat näitä toimeenpanotehtäviä.

Korostamme myös, ettei Aran nykyisten lakisääteisten tehtävien siirtäminen ympäristöministeriön yhteyteen ole linjassa sen kanssa, minkä tyyppisiä tehtäviä ministeriöille on perinteisesti katsottu kuuluvan.

Tästä johtuen meillä on huoli siitä, säilyykö Valtion tukeman asuntotuotannon keskuksen itsenäinen rooli uudessa mallissa. Pidämme keskuksen itsenäisyyttä erittäin tärkeänä, mutta lakiluonnoksen

perusteluista puuttuu riittävät konkreettiset keinot, joilla sen riippumattomuus käytännössä varmistettaisiin. Olemme myös huolissamme mahdollisen poliittisen ohjauksen lisääntymisestä, sillä riski siihen on huomattavasti suurempi keskuksessa, joka toimii ministeriön alaisuudessa, kuin erillisessä virastossa.

Me korostamme, että itsenäisen viraston tehtävien siirtäminen ministeriön alaisuuteen on poikkeuksellinen ratkaisu, jonka hyödyt eivät ole perustelutekstissä vakuuttavasti esillä. Esityksessä Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen tavoitteena olisi tehostaa ympäristöhallinnon toimintaa, mutta saavutettaviksi arvioidut säästöt riippuvat edelleen epäselvistä organisaatiomuutoksista. Siirron kustannusten, jotka ylittävät miljoona euroa, nähdään olevan merkittävät erityisesti tilanteessa, jossa valtio leikkaa menoja laajasti. Näin ollen emme pidä Aran lakkauttamista kustannustehokkaana ratkaisuna.

Perustelut eivät sisällä laskelmia säästöistä tai tehokkuusvaikutuksista. Me katsomme, että tällaisen analyysin puuttuminen herättää kysymyksiä siirron todellisesta hyödyllisyydestä; tehokkuussäästöjen jääminen vähäisiksi on todennäköistä.

Aran lakkauttamisen perusteet jäävät kokonaisuudessaan epäselviksi, ja konkreettisia tehokkuushyötyjä ei ole perusteluissa osoitettu. Näin ollen vastustamme Aran lakkauttamista ja sen tehtävien siirtämistä ympäristöministeriön perustettavaan uuteen keskukseseen.

Tehtävien siirtoa ehdotetaan toteutettavaksi vuoden 2024 lopussa, mutta pidämme tätä aikataulua liian tiukkana. Meidän mielestämme koko viraston tehtävien siirto ja tarvittavan lainsäädännön valmistelu vaativat perusteellista valmistelua, jotta varmistetaan, että siirrosta ei koidu merkittäviä viivästyksiä esimerkiksi korkotukilainahakemusten käsittelyyn. Lisäksi Aran tietojärjestelmien siirto sekä uuden keskuksen toiminnan organisointi on suoritettava niin, ettei työskentely keskeydy. Pidämme epätodennäköisenä, että kaikki nämä toimenpiteet onnistuvat tässä aikataulussa ilman viiveitä tukien myöntöprosesseissa.

Esitysluonnoksessa tunnustetaan, että kiireinen aikataulu voi aiheuttaa häiriöitä toiminnassa, mutta nämä on arvioitu vähäisiksi. Me ihmettelemme, miksi aikataulua pidetään näin tiukkana, vaikka huolellinen ja hallittu siirto olisi mahdollista. Kiirehtiminen voi haitata Aran tehtävien hoitamista, erityisesti tilanteessa, jossa rakennuslalla on edelleen haasteellinen suhdannevaihe. On tärkeää, ettei valtion toimin vaikeuteta tai hidasteta kohtuuhintaisten asuntorakennushankkeiden käynnistymistä.

Painotamme, että kiireinen aikataulu voi vaikuttaa myös niihin perusoikeuksiin, joita valtion tukemalla asuntotuotannolla turvataan. Perustuslain 19 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä. Uuden keskuksen toiminnan käynnistäminen ilman riittävää siirtymäaikaa vaarantaisi keskuksen lakisääteisten tehtävien asianmukaisen toteuttamisen, mikä voi johtaa viiveisiin paitsi korkotukilainahakemusten käsittelyssä, myös Aralle kuuluvissa valvontatehtävissä.

Katsomme, että Aran tehtävien siirtäminen ympäristöministeriölle suunnitellussa aikataulussa on liian kiireellistä. Kun nykymuotoinen Ara perustettiin vuonna 2008 jatkamaan Valtion asuntorahaston tehtäviä, lakivalmistelu aloitettiin jo kaksi vuotta aikaisemmin vuonna 2006. Nyt kyseessä on suurempi organisaatiomuutos, joka vaatisi vähintään yhtä perusteellista valmistelua.

Tästä syystä ehdotamme, että Aran tehtävien siirto Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselle astuisi voimaan aikaisintaan 1.6.2025.

Pidämme tärkeänä, että tehtävien siirrossa turvataan riittävät resurssit ja erityisosaaminen, jotka liittyvät valtion tukemaan asuntotuotantoon. Tästä syystä pidämme tärkeänä, että uudessa keskuksessa olisi sama määrä virkoja kuin Arassa tämän vuoden lopussa.

Haluamme myös tuoda esiin valtion tukemasta asuntotuotannosta käytettävien nimitysten tärkeyden. Mielestämme valtion tukemaan asuntotuotantoon tulisi jatkossakin viitata termillä Ara-tuotanto. Termi on vakiintunut käyttöön ja lyhenteenä tuttu sekä helppokäyttöinen.

Kritisoimme lausuntoajan kiireellisyyttä. Lausunnonantajilla pitäisi olla tarpeellinen aika valmisteluun. Lisäksi kiireellinen aikataulu antaa kuvan, että muutosta ei valmisteltaisi huolella.

Kangastupa Noora
Ilmajoen Vuokralot Oy